

Synpunkter inför Utredningen om fusk vid högskoleprovet (U 2018:07)

Bakgrund

Uppsalas studentkårer har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter inför UU:s remissvar till *Utredningen om fusk vid högskoleprovet (U 2018:07)*. Utredningen har till syfte att ta ställning till om återkallande av ett gynnande förvaltningsbeslut om antagning till högskoleutbildning på grund av att parten har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter också ska leda till att ett godkänt betyg på en högskolekurs ska återkallas.

Universitet och högskolor kan med stöd av 37 § förvaltningslagen (2017:900) återkalla beslut om antagning till högskoleutbildning till följd av att personen som beslutet rör har fuskat på högskoleprovet. Det är emellertid i dagsläget oklart om ett beslut om återkallande av antagning även bör leda till att den berörda personens godkända betyg återkallas.

Den fråga som har tillställts oss är vad vi anser bör ske med de högskolepoäng som personer fått på kurser till vilka de antagits genom fusk vid högskoleprov då antagningsbeskedet återkallas.

Ställningstagande

Vi anser att utredningen bör föreslå en lagreglering som möjliggör för universitet och högskolor att återkalla beslut om betyg i de fall då beslut om antagning av studenten på grund av fusk vid högskoleprovet har återkallats.

Skäl till ställningstagandet

Ett betyg är ett gynnande myndighetsbeslut. Av den förvaltningsrättsliga orubblighetsprincipen följer att ett gynnande beslut som huvudregel inte får ändras till den enskildes nackdel. Undantag från denna princip har gjorts bl.a. då det gynnande beslutet blivit felaktigt på grund av att parten lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter (37 § st. 2 p. 3 förvaltningslagen). I motiven framhålls att återkallelsen i dessa fall inte är att se som en av bestraffning för ett oärligt beteende.

Förutsättningen för ändring är i stället att beslutet har blivit felaktigt till följd av partens agerande (prop. 2016/17:180 s. 233).

När ett betyg för avklarade studier meddelas görs detta mot bakgrund av de kunskaper som studenten uppvisat vid den eller de examinationsmoment som genomförts. Läst i ljuset av motiven till 37 § förvaltningslagen kan det faktum att en student genom vilseledande berett sig en plats på utbildningen inte ses som en grund för att anse själva betygssättningen som felaktig på grund av vilseledande, då vilseledandet skett i förhållande till antagningen och inte betygssättningen. För att återkalla ett beslut om betygssättning då en student genom uppdagat fusk vid högskoleprovet fått beslut om antagning återkallat krävs således enligt vår bedömning en förändring av gällande lydelse i 37 § förvaltningslagen.

Ett bärande argument för att högskolepoäng ska kunna återkallas är behovet av att motverka den växande trenden av fusk vid högskoleprovet. Att endast återkalla antagningen, men låta de erhållna studieresultaten kvarstå, skulle enligt vår bedömning leda till en icke-stringent rättstillämpning som riskerar att undergräva syftet med återkallandet av studieplatsen.

Mot en förändring av ifrågavarande slag talar det faktum att själva betyget inte är meddelat på felaktiga premisser, utan ger uttryck för de faktiska kunskaper studenten uppvisat. Det finns enligt vår mening skäl att vid övervägandet av införandet av ett ytterligare undantag från orubblighetsprincipen beakta denna aspekt, inte minst då återkallande av ett gynnande beslut inte skall betraktas som en bestraffande åtgärd (jfr prop. 2016/17:180 s. 233). En sådan uppdelning av faktiska kunskaper i form av studieresultat och behörighet att delta i undervisning innehåller emellertid avgörande brister.

För många fungerar högre utbildning som en klassresa. Att prestation, oberoende av bakgrund, ska vara grund för antagning till en kurs eller ett program är fundamentalt för svensk högre utbildning (prop. 2017/18:204 s 9). Fusk vid högskoleprovet, som därtill inte sällan kräver transaktioner av stora summor pengar, innebär ett grovt frånsteg från denna grundläggande princip. Samhällets avståndstagande från denna typ av beteende är redan idag tydligt uttryckt genom att fusk på högskoleprovet numera är kriminaliserat. Mot bakgrund härav finner vi att syftet med den föreslagna ändringen – att skicka en tydlig signal om att fusk under inga omständigheter tolereras och inte ska kunna ge några fördelar i förhållande till de som förtjänat sin plats på utbildningen – väger tyngre än de principiella skäl som kan anföras mot en sådan ändring.

Eventuella konsekvenser av en lagändring i enlighet med vårt förslag i relation till den allmänna processrättens princip om res judicata bör självfallet uppmärksammas av utredningen. Då praxis på området är sparsam lämnas frågan emellertid därhän av oss (jfr dock RÅ 1993 ref. 76).

Märta Lindquist

Ordförande

Farmaceutiska studentkåren

Frida Gommel

Ordförande

Juridiska föreningen i Uppsala

Johannes Bäck

Ordförande

Uppsala studentkår

Petter Elgh

Ordförande

Uppsala teknolog- och naturvetarkår

Viktor Mattsson

Ordförande

Uppsalaekonomerna